

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту
Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету міжнародних
 відносин та права
 Віталій ТРЕТЬКО
 26.08.2022р.

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна **Виховні та дидактичні концепції в історичному вимірі**
 Освітньо-наукова програма **Освітні, педагогічні науки**
 Рівень вищої освіти **третій (освітньо-науковий)**

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Гомонюк Олена Михайлівна
Профайл викладача	https://psy.khmnmu.edu.ua/gomonyuk-olena-myhajlivna/
Е-mail викладача(ів)	elena_gomonyuk29@ukr.net
Контактний телефон	0677861178
Сторінка дисципліни в ІСУ	https://msn.khmnmu.edu.ua/enrol/index.php?id=7870
Навчальний рік	2022-2023
Консультації	Очні: понеділок, 3-я пара, 3-406-а; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Форма навчання	Курс	Семестр	Обсяг дисципліни		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
					Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття			Семінарські заняття	Самостійна робота, у т.ч. ІРС
			Аудиторні заняття											
Д	1	1	4	120	51	17		34		69			+	
З	1	1	4	120	12	4		8		108			+	

Анотація дисципліни

Навчальна дисципліна «Виховні та дидактичні концепції в історичному вимірі» розкриває сутність основних положень прогресивної педагогіки минулого для творчого їх використання в умовах сучасної школи.

При викладанні дисципліни використовуються словесні (розповідь, бесіда, пояснення з елементами проблемності); практичні (індивідуальні роботи); наочні (ілюстрування навчального матеріалу, тематичні картки, опорні конспекти лекцій).

Актуальність та необхідність вивчення дисципліни «Виховні і дидактичні концепції в історичному вимірі» викликана необхідністю формування компетентності здобувачів вищої освіти в галузі організації педагогічної діяльності з урахуванням потреб її учасників в самореалізації.

Пререквізити – вихідна.

Кореквізити – «Компаративістичні дослідження в освіті», «Методологічні засади педагогічних досліджень», «Педагогічна (викладацька) практика».

Відповідно до освітньо-наукової програми дисципліна має забезпечити:

Компетентності за ОНП:

Загальні:

- здатність до абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, порівняння педагогічних явищ;
- здатність здійснювати пошук, оброблення, аналіз, систематизацію інформації з різних джерел;
- здатність працювати в команді, приймати ефективні управлінські рішення та забезпечувати їх реалізацію в освітньо-науковій діяльності.

Спеціальні:

- здатність прогнозувати перспективи розвитку та застосовувати педагогічні інновації в освіті;
- здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі освіти / педагогіки у процесі дослідницько-інноваційної та професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних педагогічних знань;
- здатність розуміти, критично осмислювати та використовувати виховні та дидактичні концепції в науково-дослідницькій та педагогічній діяльності з урахуванням історичних освітніх традицій та сучасних новацій в педагогічній науці та практиці;
- здатність здійснювати компаративні дослідження в галузі освіти / педагогіки, орієнтуватися в теоретико-методологічних концепціях зарубіжної і вітчизняної педагогічної освіти;
- здатність комбінувати традиційні та інноваційні методи, технології і засоби навчання і виховання; розробляти науково- та навчально-методичне забезпечення освітнього процесу ЗВО.

Програмні результати навчання:

- оперувати основними концепціями, теоріями філософії й методології сучасної педагогічної науки;
- виокремлювати, систематизувати, аналізувати, розв'язувати, критично осмислювати, узагальнювати та прогнозувати значущі педагогічні проблеми з урахуванням історичних освітніх концепцій та сучасних новацій в педагогічній науці та практиці;
- застосовувати програмні засоби і мультимедіа, електронні ресурси та засоби ІКТ у науково-педагогічній діяльності та проведенні наукових дослідженнях.
- створювати умови конструктивної взаємодії з суб'єктами освітньо-виховного процесу і обирати оптимальні методи, засоби і форми взаємодії; володіти системою педагогічних категорій і методів їх використання з метою розв'язання дослідницьких і практичних завдань навчання і виховання;
- використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні, освітні, виховні технології організації освітнього процесу залежно від освітніх (наукових) цілей та індивідуальних особливостей суб'єктів навчання.

Мета дисципліни «Виховні і дидактичні концепції в історичному вимірі» - формування у здобувачів вищої освіти знань щодо історичних і сучасних концепцій навчання та виховання;

Предметом дисципліни «Виховні і дидактичні концепції в історичному вимірі» є вивчення прогресивного вітчизняного і зарубіжного педагогічного досвіду.

Завданнями дисципліни «Виховні і дидактичні концепції в історичному вимірі» є озброєння фахівців знаннями про сутність та зміст педагогічних концепцій.

Результати навчання. Здобувач вищої освіти, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен володіти здатністю розуміти сутність основних положень прогресивної педагогіки минулого для творчого їх використання в умовах сучасної школи; представляти результати самостійних оригінальних наукових досліджень, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення з дотриманням належної академічної доброчесності, а також демонструвати володіння методологією викладання професійно-орієнтованих дисциплін і нести відповідальність за навчання інших.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ І КАЛЕНДАР ЙОГО ВИКОНАННЯ

Номер тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студента		
			Зміст	год.	література
1	Народна педагогіка як історична складова виховання в Україні		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Написати есе на тему: «Роль народної педагогіки у вихованні дітей та молоді». Проаналізувати перший український літопис «Велесова книга» (переклад Б.Яценка).	4	4;5;6
2		Народна педагогіка як історична складова виховання в Україні	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготувати повідомлення на тему: «Ідеї виховання часів Київської Русі».	4	4;5;6
3	Основні виховні концепції		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обговорення проблеми: «Порівняльний аналіз виховних концепцій А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського».	4	4;5;6
4		Основні виховні концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обговорення проблеми: «Концепція гуманістичного виховання та соціальної взаємодії з особистістю». Підготувати есе на тему: «Концепція формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості».	4	4;5;6
5	Дидактичні концепції Й. Гербарта і Дж. Дьюї		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обговорення проблеми: «Дидактична концепція Й.Ф. Гербарта».	4	4;5;6
6		Дидактичні концепції Й.Ф.Гербарта і Дж Дьюї	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготовка до поточного	4	4;5;6

			контролю матеріалу. Підготувати есе на тему: «Дидактичні концепції Й.- Ф. Гербарта і Дж. Дьюї».		
7	Програмована концепція навчання		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Порівняти особливості Програмованої концепції навчання Б. Скіннера та Н. Краудера та Концепції програмованого навчання В. М. Глушкова, Г. С.Костюка, Г. О. Балла, О. М.Довгялло.	4	1;2;4;6
8		Програмована концепція навчання	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Визначити особливості Концепції програмованого навчання В. П. Беспалько, С.А. Буссаді, П. Я.Гальперіна, Н.Ф.Тализіної.	4	1;2;4;6
9	Концепція поетапного формування розумових дій		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Обґрунтування Концепції поетапного формування розумових дій.	4	1;2;4;6
10		Концепція поетапного формування розумових дій	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Розкриття основних ідей Концепції поетапного формування розумових дій Підготувати есе на тему: «Етапи формування розумових дій згідно концепції поетапного формування розумових дій»	4	1;2;4;6
11	Проблемне, розвивальне та виховне навчання		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Виписати із праць Дж. Дьюї перші ідеї проблемного навчання – навчання через дроблення. Виписати із	4	3;5; 7.

			праць Дж.Бруннера ідею навчання через дослідження.		
12		Проблемне, розвивальне та виховне навчання	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Викласти свої думки у творчій роботі на одну із запланованих тем: «Концепція проблемного навчання В. Оконь, І. Я. Лернера, А. М. Матюшкіна, М. І. Махмутова, М. М. Скаткіна. «Ідеї розвивального навчання Й. Г. Песталоцці, А. Дістервега, К. Д. Ушинського, Л. С. Виготського». «Експериментальне обґрунтування і подальший науковий розвиток концепції розвивального навчання у працях Л. В. Занкова, Д. Б. Ельконіна, В. В. Давидова, Н. О. Менчинської, І. С. Якиманської».	4	3:5; 7.
13	Популярні європейські дидактичні концепції		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Ознайомитися з основними ідеями Вальдорфської школи.	4	3:5; 7.
14		Популярні європейські дидактичні концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Ознайомитися з досвідом роботи Продуктивних шкіл та Школи діалогу культур.	4	3:5; 7.
15	Сучасні дидактичні концепції		Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Проаналізувати провідні ідеї сучасних дидактичних концепцій	4	3:5; 7.

16		Сучасні дидактичні концепції	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготовка до поточного контролю матеріалу. Розкрити спільне та відмінне в традиційних концепціях навчання та виховання (Ж.Мажо, Л. Кро, Ж. Капель, Д. Равич, Ч. Фінн).	4	3:5; 7.
17		Інноваційні дидактичні концепції в Україні	Опрацювання теоретичного матеріалу за темою. Робота з понятійним апаратом. Підготовка до поточного контролю матеріалу. Підготувати виступи на тему: 1. Освітні концепція «Азімут». 2. Рекреаційна концепція. 3. Освітня концепція «Довкілля».	5	3:5; 7.
Разом за семестр: 69					

Примітка: * Лекції проводяться щотижня – дві години.

Політика дисципліни.

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за **чотирибальною** шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих **позитивно** з врахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти змінюються залежно від структури дисципліни і важливості окремих її видів робіт.

Оцінка, яка виставляється за практичне заняття, складається з таких елементів: усне опитування здобувачів; знання теоретичного матеріалу з теми; вміння здобувача обґрунтувати прийняті конструктивні рішення; своєчасний захист практичної роботи.

Засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється тестуванням. Виконання індивідуального завдання завершується його презентацією у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Оцінювання знань здобувачів вищої освіти здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Здобувач вищої освіти глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Здобувач не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві похибки .
Добре	Здобувач вищої освіти виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує

	теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь здобувача має будуватися на основі самостійного мислення. Здобувач у відповіді допустив дві-три несуттєві помилки .
Задовільно	Здобувач вищої освіти виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, Здобувач справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь здобувача будується на рівні репродуктивного мислення, здобувач має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і суттєві помилки у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Здобувач вищої освіти виявив розрізнені, безсистемні знання, не вмів виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється здобувачу, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти *денної* форми навчання за ваговими коефіцієнтами:

Аудиторна робота										Самостійна робота	Семестровий контроль (залік)	
Поточний контроль Захист практичних робіт												
Обговорення теоретичного матеріалу (УО)		Тестовий контроль (ТК)										
Т1-6	Т7-9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Реферат	за рейтингом
0,3		0,3								0,4	0	

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти *заочної* форми навчання за ваговими коефіцієнтами:

Обговорення теоретичного матеріалу (УО)	Тестовий контроль (ТК)	Семестровий контроль (залік)
T2, 6	T1, 7	
0,6	0,4	За рейтингом

Оцінювання тестових завдань: Тематичний тест для кожного здобувача складається з двадцяти п'яти (*кількість тестових завдань у тесті може бути різною*) тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом (*може бути інший варіант*). Максимальна сума балів, яку може набрати здобувач, складає 25. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою.

Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється здобувачу, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестове завдання	1–13	14–16	17–22	23–25
Оцінка	2	3	4	5

На тестування відводиться 25 хвилин (для закритої форми тестів – по одній хвилині на кожне завдання). Правильні відповіді здобувач записує у талоні відповідей. При цьому усі графи для відповідей мають бути заповнені цифрами, що відповідають правильним, на погляд здобувача, відповідям. Через 25 хвилин здобувачі здають викладачу завдання з талонами відповідей. Викладач на наступному занятті оголошує результати тестування. Тестування здобувачів може також пройти і в он-лайн режимі в модульному середовищі MOODLE.

Якщо здобувач отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли здобувач не виконав індивідуальний

план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Підсумкова семестрова оцінка за національною шкалою і шкалою ЄКТС встановлюється в автоматизованому режимі після внесення усіх оцінок до електронного журналу.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС:

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Інституційна оцінка, критерії оцінювання		
A	4,75–5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок
B	4,25–4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками
C	3,75–4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав здобувач з дисципліни, знаходиться в межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній здобувачем кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Народна педагогіка про особливості виховання малої дитини, дітей від 7 до 14 р., молоді.
2. Джерельна база вивчення етнопедагогіки. Етнографія як основне джерело вивчення етнопедагогіки.
3. Особливості виховних концепцій А. С. Макаренка та В. О. Сухомлинського.
4. Концепція гуманістичного виховання та соціальної взаємодії з особистістю.
5. Концепція формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості.
6. Характеристика основних дидактичних концепцій: прагматизм, неопрагматизм, неопозитивізм, екзистенціалізм, неотомізм,
7. Особливості монархічно-релігійної та тоталітарно-класово-партійної концепції.
8. Національно-демократичного традиційна та педоцентристська дидактичні концепції.
9. Педоцентризм Дж. Дьюї. Обґрунтування Дж. Дьюї концепції «повного акту мислення».
10. Традиційна дидактична концепція Йоганна Фрідріха Гербарта. Логіка навчання Й.Г.Фербарта. Недоліки гербартської концепції навчання.
11. Головна ідея та основні поняття програмованої концепції навчання. Підходи до програмованого навчання. Ідеї концепції Б. Скіннера, Н. Краудера, В. П. Беспалько, С. А. Буссаді.
12. Концепція поетапного формування розумових дій П. Я. Гальперіна, Н. Ф. Талізної.
13. Освітні та виховні цілі концепції проблемного навчання. Концепція проблемного навчання В. Оконь, І. Я. Лернера, А. М. Матюшкіна, М. І. Махмутова, М. М. Скаткіна.
14. Освітні та виховні цілі концепції розвивального навчання. Ідеї розвивального навчання Й. Г. Песталоцці, А. Дістервега, К. Д. Ушинського, Л. С. Виготського.
15. Експериментальне обґрунтування і подальший науковий розвиток концепції розвивального навчання у працях Л. В. Занкова, Д. Б. Ельконіна, В. В. Давидова, Н. О. Менчинської, І. С. Якиманської.
16. Продовження ідеї розвивального навчання у концепції виховного навчання.
17. Завдання та методологічна основа концепції діалогу культур. Ідеї концепції В. Біблера, С. Курганова.

18. Традиційна концепція навчання та виховання (Ж. Мажо, Л. Кро, Ж. Капель, Д. Равич, Ч. Фінн).
19. Раціоналістична концепція освіти (П. Блум, Р. Ганьє, Б. Скіннер)
20. Феноменологічна концепція освіти (А. Маслоу, А. Комбс, К. Роджерс).
21. Неінституціональна освіта (П. Гудман, І. Ілліч, Ж. Гудлед, Ф. Клейн, Дж. Холт, Л. Бернар).
22. Популярні європейські дидактичні концепції («Атлантична концепція» (США, Великобританія, Ірландія, Канада), «Континентальна концепція» (Нідерланди, Німеччина, Франція, Італія), «Північноєвропейська концепція» (Норвегія, Швеція, Фінляндія).
23. Технократичні концепції в Західній Європі, США, Японії.
24. Інноваційні дидактичні концепції в Україні.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України / Л.В.Артемова. – К.: Либідь, 2006. – 422 с.
2. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Уклад.: О.О.Любар; За ред. В.Г.Кременя. – К.: Знання, 2005. – 767 с.
3. Любар О. Історія української школи і педагогіки / О.Любар, М.Стельмахович, Д.Федоренко. – К.: Знання, 2006. – 447 с.
4. Мосіяшенко В.А. Історія педагогіки України в особах: Навчальний посібник / В.А.Мосіяшенко, О.І.Курок, Л.В.Задорожна. - Суми, ВТД «Університетська книга», 2005. – 266 с.
5. Сбруєва А.А. Історія педагогіки у схемах, картах, діаграмах / А.А.Сбруєва, М.Ю.Рисіна. – Суми: Сумський державний університет, 2000. – 208 с.
6. Українська педагогіка в персоналіях: У 2-х книгах, Кн.1. Х–ХІХ століття.: Навч.посібник/ За ред.. О.В.Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005.-624 с.
7. Українська педагогіка в персоналіях: У 2-х книгах, Кн. 2: ХХ століття Навч.посібник/ За ред. О.В.Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – 550 с.

Допоміжна:

8. Вадимський І. Роль університетів у спадщині педагогічної освіти в Україні (Перша половина ХІХ ст.)// Рідна шк. – 2000. – №11. – С.77–79.
9. Ващенко Г. Виховний ідеал : підруч. для педагогів, вихователів, молоді і батьків / Григорій Ващенко; [Пед. Т-во ім. Г. Ващенка]. – 3-є вид. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – 191 с.
10. Гринченко Б.Д. Народні вчителі і українська школа / Б.Д.Грінченко // Дивослово. – 1997. – №4. – С.36–40.
11. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні : навч. посіб. / М.А. Медвідь. – К. : Вікар, 2003. – 335 с.
12. Мосіяшенко В.А., Курок О.І., Задорожна Л.В. Історія педагогіки України в особах : Навчальний посібник / В.А. Мосіяшенко, О.І. Курок, Л.В. Задорожна. – Суми : ВТД «Університетська книга», 2005. – 266 с.
13. Стельмахович М. Г. Народна педагогіка / М.Г. Стельмахович. – К. : Рад. шк., 1985. – 312 с.
14. Стеценко Т. Історія класичної зарубіжної педагогіки / Т. Стеценко. – Херсон : Вид-во ХДУ, 2002. – 40 с.
15. Сухомлинський В.О. Сто порад учителям / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1988. – 304 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Модульне середовище для навчання. Доступ до ресурсу: <https://msn.khnu.km.ua>.
2. Модульний курс для дистанційної форми навчання Доступ до ресурсу: <http://dn.khnu.km.ua/dn/klist.aspx?bk=T>.
3. Електронна бібліотека університету . Доступ до ресурсу: http://lib.khnu.km.ua/asp/php_f/page_lib.php.
4. Репозитарій ХНУ. Доступ до ресурсу: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/?locale=uk>